

ANNIKA Í DÍMUN

– ein sagnarkvinna sleppur til orðanna

Í 1927 skrivaði H.A. Djurhuus søgnina um illu Beintu av nýggjum. Tann kalda og harða kvinnan í søgnini fekk eina rødd, og myndin av henni gjørdist meira samansett. Í ár, 90 ár seinni, er ein onnur sagnarkvinna sloppin til orðanna. Ingun Christensen hevur nýskrivað søgnina um Anniku í Dímun til eina søgu til børn og ung. Og eisini í hennara nýskrivning fáa vit eina øðrvísi mynd av Anniku, sum var ákærd fyri morð.

Søgnin um Anniku er tøtt og knøpp, ein lítill, men kraftmikil bótarmoli. So hvat hendir, tá ein rithøvundur fer at toyggja og tamba, fylla út, savna træðrir og upploysa bótarmolan í eini nýggjari søgu? Úrslitið er ein heilskapad og dramatisk søga, sum er staðsett í sagnartíð, men er søgd við samtíðarligum máli og frásøgstíli. Søgan er komin út í krabbabókarøðini, og Edward Fuglø hevur myndprýtt hana. Keldurnar um sjálva søgnina eru soltnar, men hetta nýtist als ikki at vera ein vansi, heldur Ingun Christensen. Heldur hinvegin, tí tað letur upp fyri eini rúgvu av móguleikum, tá tú skalt skriva hana av nýggjum.

- Eg las ikki tað, sum onnur hava skrivað grundað á søgnina, tí eg vildi ikki lata mína tulking ávirkast av teirra tulkingum. Hetta skuldi vera mín tulking, mín søga. Sjálvt um eg føli, at eg havi verið rættiliga trúgv ímóti søgnini, so føli eg eisini, at eg havi havt rættiliga frítt spæl til at skriva hana sum mína søgu. Eg havi havt hesa lítlu, skroyppiligu beinagrindina, og so havi eg fyllt uppá við kjóti og musklum fyri at fáa hana meira dýnamiska og livandi.

Ingun Christensen hevur blakað tann lítla dungan av góðum suppuveinum í grýtuna og kókað tey saman til eitt fulllímnað og vælsmakandi krov. Vevnaður verður skrivaður ímillum tey einstøku beinini í søgnini og tekur eitt nú skap sum nýggir persónar. Ein teirra er gamla Guðrun, sum spáar í urtum, er sanndroymd og hevur ein ávisan autoritet. Kvinnulýsingin gevur súpanini ein smakk av magiskari miðöld.

- Man hoyrir ongantið nakað um mammu Anniku. Sjálvandi ger man sær tankar um hvat og hvussu, og eg geri tað til tað, at hon hevur mist mammuna. Og her er tað, at gamla Guðrun kemur inn í myndina. Hon hevur verið eitt slag av ommufiguri meira enn ein mamma fyri Anniku, men kanska allikavæl bæði. Hon hevur verið ein kvinnuímynd hjá Anniku. Tað kemur nakað gandakent inn í søguna við henni, sum ger tað eitt sindur meira spennandi, og søgan fær eina aðra dimensión. Tær klóku konurnar, sum dugdu at grøða fólk og kanska eisini høvdu evni til at spáa, fingi eina ávísu makt, sum ræddi nógv fólk og serliga kirkjuna.

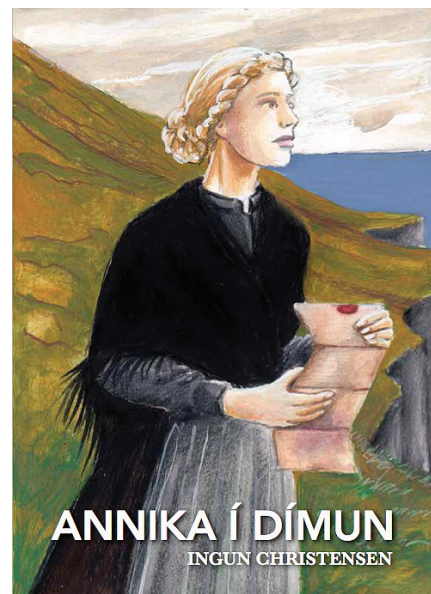
Í nýskrivaðu søguni er meira kjót komið á Anniku. Í søgnini hóma vit

- Keldurnar um søgnina um Anniku í Dímun eru heldur soltnar, men hetta er næstan bara ein fyrimunur, tá tú skalt skriva hana av nýggjum, tí tað letur upp fyri eini rúgvu av móguleikum, sigur Ingun Christensen

Anniku sum eina kvinnu við sterkum vilja, og henda partin av persónleika hennara siggja vit uppaftur betur í nýskrivaðu søguni.

- Eg havi viljað fingið fram, at hon var ein viljasterk og sjálvráðandi ung kvinna,

Nýskrivaða søgan byggir á kendu søgnina um Anniku í Dímun, sum var søkt á Havnarvág í 16. øld, tí hon var skuldsett fyri at hava beint fyri dímunarbóndanum.

sum gjørdi uppreistur ímóti tí gomlu siðvenjuni, at menninir skuldu bestemma alt. Hon var jú sýslumansdóttir, og mammubeiggin var prestur, og tá hevur hon havt eina ávísu tign í samfelagnum. Og eg hugsaði, at sjálvandi dugdi Annika at lesa, tí hon hevur verið í einum umhvørvi, har tað hevur verið sjálvsagt. Hon brúkar bókurnar sum vápn, tí hvat annað hevur hon? Hennara uppvøkstur hevur gjørt, at hon ikki letur seg kúga. Eg vildi hava fram, at Annika er ein samansettur persónur, sum hevur kenslur og vísir umsorgan, men eisini hevur temperament og kann vera kontant og hörð. Veruleikin er jú tann, at vit øll eru rættiliga samansett. Og tað eru altíð orsøkir til, at vit gera og siga, sum vit gera.

Men hvat kann ein søgn sum Annika í Dímun siga børnum og ungum í dag, og hvussu kann hon fanga tey? Sagnirnar kunnu kanska vera heldur turrir bitar, tá tær verða borðreiddar í sínum stutturðaðu og knøppu formum. Men fáa tær ein nýggjan ham við samanhangandi søgugongd, kunnu tær nógv meira, heldur rithøvundurin.

- Eg haldi, at um man skal halda lív í hesum sagnunum, so má tað gerast við at fáa meira lív í tær. Kanska við at skriva barnabøkur. Tað eru nógvir mátar at gera tað uppá. Men í hvussu er má tað gerast

soleiðis, at tær bliva livandi, og at tær fanga. Tað skal helst alla tíðina henda eitt sindur. Tað skal vera eitt ella annað, sum fangar lesaran, so hann tímir at lesa víðari. Í søgnini um Anniku hava vit eitt nú spennandi evni sum kærleika, sorg, tvungin giftarmál og morð. Hetta er alt soverðið, sum er viðkomandi í dag. Tað finst. Og børn kunnu relatera til tað. Í miðeystri og aðra staðni verða kvinnur enn tann dag í dag giftar ímóti sínum vilja. So tað eru nógv spennandi evni at arbeiða við, tá tú skalt skriva hana um til eina barnabók. Summi ting eru bara ævig. Tey eru her altíð, óansæð um tú livdi í 1500-talinum, ella um tú livir nú. Samfelagið broytist kanska. Men tað ger tað menniskjansliga ikki.

BROT úr bókini:

„Nú bert tú teg at, sum sømir seg einum konufólki,“ segði pápin avgjördur. „Jógvan bóndi er múgvandi maður og kann forsyrja tær.“ Annika stardi at pápanum. „Eg eri trúlovað Sjúrdi. Tað veitst tú, pápi.“ „Sjúrdur eigur einki,“ svaraði pápin, men hugdi ikki í eygu hennara. Tað hevði hann ikki gjørt, síðan hann tapti hana í kortspæli til dímunarbóndan. „Hann er bara húskallur her á sýslumansgarðinum. Hann er einki sammett við ein bónda. Harafturat er hann ólærdur. Dugir hvørki at lesa ella at skriva.“